

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 15 marca 2017 r.
sprawy R.M. skazanego z art. 56 § 1 k.k.s. i innych,
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 1 sierpnia 2016 r., sygn. akt II AKa .../15,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w [...]
z dnia 12 maja 2015 r., sygn. akt XVIII K .../11,

p o s t a n o w i ł

- I. oddalić kasację obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadną;**
- II. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Przed Sądem Okręgowym w [...] w sprawie o sygnaturze akt XVIII K/11, toczyło się postępowanie karne obejmujące pięciu oskarżonych, w tym R.M.. Wyrokiem tego Sądu z dnia 12 maja 2015 r. oskarżony R.M. został uznany winnym popełnienia następujących przestępstw:

- w pkt XII wyroku czynu z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 maja 2005 r., polegającego na tym, że w okresie od lutego 2005 r. do końca maja 2005 r. w [...], działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru, zajmując się jako prezes

zarządu S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, sprawami gospodarczymi tego podmiotu, spowodował uszczuplenie zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za ww. okres w łącznej kwocie 299.000 zł w ten sposób, że spowodował podanie nieprawdy w złożonych do II [...] Urzędu Skarbowego w [...], deklaracjach VAT-7 dla podatku od towarów i usług, poprzez pomniejszenie podatku należnego o podatek naliczony w łącznej kwocie 299.000 zł, wynikający z wystawionych przez P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością dla S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością faktur, które nie dokumentują rzeczywistych transakcji zakupu/sprzedaży towarów handlowych dokonanych pomiędzy tymi podmiotami, gdyż dostawcami tego towaru były podmioty zagraniczne, a zatem odliczenie podatku naliczonego wynikającego z tych faktur stanowiło naruszenie art. 86 ust. 1 i 2 pkt 1 lit. a ustawy o podatku od towarów i usług oraz § 14 ust. 2 pkt 2 i pkt 4 rozporządzenia z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług, przy czym uczynił sobie z popełnienia tego przestępstwa stałe źródło dochodu – i za to na mocy art. 56 § 1 k.k.s. Sąd wymierzył mu karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 250 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 złotych;

- w pkt XIII wyroku występku z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym w dniu 28 marca 2006 r., polegającego na tym, że w dniu 28 marca 2006 r. w [...], zajmując się jako prezes zarządu S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, sprawami gospodarczymi tego podmiotu, spowodował uszczuplenie podatku dochodowego od osób prawnych za 2005 r. w łącznej kwocie 258.187 zł w ten sposób, że spowodował podanie nieprawdy w rocznym zeznaniu podatkowym CIT-8 za 2005 r. złożonym do II [...] Urzędu Skarbowego w [...], poprzez zawyżenie kosztów uzyskania przychodów o kwotę 1.358.877 zł w wyniku zaliczenia do nich wydatków poniesionych na podstawie wystawionych przez P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością dla S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością faktur, które nie dokumentowały rzeczywistych transakcji zakupu/sprzedaży towarów handlowych dokonanych pomiędzy tymi podmiotami, gdyż dostawcami tego towaru były podmioty zagraniczne, a zatem zaliczenie tych wydatków do kosztów uzyskania przychodów stanowiło naruszenie przepisów art.

15 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, przy czym z popełnienia tego przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu – i za to na mocy art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt. 2 k.k.s. w zw. z art. 38 § 1 pkt 3 k.k.s. Sąd wymierzył karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzekł grzywnę w wymiarze 150 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 złotych;

- w pkt XIV wyroku występkę z art. 299 § 5 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od lutego 2005 r. do końca maja 2005 r. w [...], działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru oraz działając w porozumieniu z innymi osobami, za pomocą rachunków bankowych spółki z ograniczoną odpowiedzialnością S., przekazał na rachunki bankowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością P. środki pieniężne w kwocie 299.000 zł pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynów zabronionych polegających na nieujawniania właściwemu urzędowi skarbowemu podstaw opodatkowania podatkiem od towarów i usług z tytułu prowadzenia działalności handlowej, jak również do nieskładania wymaganych deklaracji przez spółki O. i V., oszustwach podatkowych polegających na spowodowaniu uszczuplenia zobowiązań podatkowych spółki S. poprzez podjęcie działań pozorujących, że spółki O. i V. są nabywcami towaru z zagranicy oraz dostawcami towaru dla spółki P., podczas gdy w rzeczywistości nabywcą towaru od podmiotów zagranicznych była spółka S. oraz przyjmował środki pieniężne w kwocie nie niższej niż 299.000 zł pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem ww. czynów zabronionych, przy czym czynności te uniemożliwiły stwierdzenie miejsca umieszczenia tych środków, ich wykrycie, zajęcie i orzeczenie przepadku, przy czym z popełnienia tego przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu – i za to Sąd wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na mocy art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd Okręgowy połączył orzeczone jednostkowe kary pozbawienia wolności i grzywny i wymierzył oskarżonemu R. M. karę łączną 2 lat pozbawienia wolności oraz 250 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 złotych.

Jednocześnie oskarżony został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstw z art. 258 § 1 k.k. oraz z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (ust. II wyroku).

Apelację od tego wyroku w zakresie dotyczącym uznania winy oskarżonego, wniósł jego obrońca, który oparł jej podstawy o przepis art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności zarzucił obrazę przepisów postępowania, a to art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., w odniesieniu do czynów przypisanych w pkt XII i XIII wyroku.

Dodatkowo podniósł zarzut obrazy art. 7 k.p.k., art. 4 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k., która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Zarzucił również błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, wobec bezpodstawnego przypisania oskarżonemu winy w zakresie trzech przestępstw.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie R.M. od wszystkich przypisanych mu czynów, względnie uchylenie wyroku w zakresie przestępstw przypisanych w pkt XII i XIII tego orzeczenia i umorzenie w tej części postępowania, ewentualnie, z tzw. ostrożności procesowej, wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2016 r., sygn. akt II AKa .../15, Sąd Apelacyjny w [...] zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego R.M. w ten sposób, że uchylił orzeczenie o karze łącznej, następnie uchylił rozstrzygnięcie w odniesieniu do czynu z punktu XII wyroku i postępowanie w tej części umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., a na mocy art. 85 k.k. i art. 39 § 1 i § 2 k.k.s. wymierzył wobec oskarżonego karę łączną 1 roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności. Natomiast w pozostałym zakresie utrzymał w mocy ten wyrok.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, to jest:

1/ art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. – polegające na braku należytej kontroli apelacyjnej orzeczenia Sądu I instancji i rzetelnego odniesienia się do każdego z zarzutów stawianych w apelacji obrońcy skazanego R.M., w szczególności zarzutu naruszenia przepisu art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k., a także polegające na wadliwym uzasadnieniu orzeczenia Sądu Apelacyjnego, wobec

ogólnikowego odwoływania się do trafności ustaleń i ocen Sądu I instancji, przy braku odpowiedniej argumentacji, która wskazywałaby, dlaczego podniesione zarzuty apelacji i argumenty na ich poparcie nie zasługiwały na uwzględnienie;

2/ art. 7 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. – poprzez zaakceptowanie i przyjęcie za własną ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd I instancji, która wykraczała poza granice swobodnej oceny dowodów określone wskazanym przepisem w kierunku oceny dowolnej, a przede wszystkim w odniesieniu do dowodów z wyjaśnień składanych przez współoskarżonego D. W., a także innych dowodów, w tym nieosobowych, zgromadzonych i ujawnionych przed Sądem I instancji;

3/ art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 433 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny uznał za zasadne oddalenie wniosku dowodowego przez Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r., zgłoszonego przez obrońcę skazanego, nie przedstawiając w tym zakresie rzetelnej argumentacji, a jedynie ogólnikowo odwołując się do uzasadnienia Sądu I Instancji, w sytuacji, gdy brak było podstaw do podjęcia takiego orzeczenia, a wniosek ten zmierzał do wyjaśnienia prawdy materialnej i ekskulpowania skazanego.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Regionalnej w [...] wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Autor kasacji nie wskazał na zaistnienie żadnego naruszenia prawa, zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k., które mogłoby zostać uznane za rażące i stanowić podstawę do oceny kasacji jako skutecznej.

Przed wszystkim, Sąd Apelacyjny procedując w niniejszej sprawie, nie naruszył przepisów art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. Nie doszło również do naruszenia przepisu art. 7 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. – poprzez zaakceptowanie i przyjęcie za własną, ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd I instancji, która zdaniem autora kasacji, wykraczała poza granice swobodnej oceny dowodów.

Jak podniesiono w kasacji, Sąd Okręgowy w [...] wyłącznie na skutek przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów i tylko na podstawie wyjaśnień współoskarżonego D. W. przyjął, że znał on i kontaktował się z oskarżonym R. M. w sprawie prowadzenia przestępczej działalności. Tej wersji oskarżony R.M. od samego początku konsekwentnie zaprzeczał. obrońca domagał się, by uznać wyjaśnienia tego współoskarżonego za pomówienia i odmówić im wiarygodności.

Podniósł również, że Sąd Apelacyjny w sposób bezpodstawny i zbyt szeroko, poza granicami wyznaczonymi przez orzecznictwo, stosując zasadę swobodnej oceny dowodów, uznał bezwzględne pierwszeństwo relacji D. W. z dnia 4 marca 2009 r., całkowicie odrzucając wcześniejsze jego wyjaśnienia.

Należy jednak stwierdzić, iż tego rodzaju stanowisko autora kasacji nie znajduje oparcia w rzeczywistości, bowiem przede wszystkim to Sąd Okręgowy oceniał te wyjaśnienia, zaś Sąd Apelacyjny jedynie dokonał kontroli instancyjnej poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych. Postępowania Sądu Apelacyjnego w tym zakresie nie można uznać za wadliwe i stanowiące rażące naruszenie prawa procesowego – wbrew odmiennym twierdzeniom obrońcy skazanego, uzasadnienie wyroku tego Sądu nie przedstawia jedynie *„bezkrytycznej i pozbawionej głębszej refleksji oceny dowodów, która nie tylko nie była pełna, ale również oparta o fałszywe przesłanki”*. Podobnie nie można uznać, by wyjaśnienia D. W. z dnia 9 kwietnia 2015 r. (k. 2489 - 2496) należało ocenić jako niewiarygodne. Za chybione należy uznać stanowisko, jakoby Sąd Apelacyjny jedynie ogólnikowo ustosunkował się do trafności ustaleń i ocen dokonanych przez Sąd I instancji. Przeciwnie, Sąd ten przedstawił przekonującą argumentację i nie wykroczył poza granice swobodnej oceny dowodów, aprobując ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy. Autor kasacji wyraźnie utożsamia „błędną” jego zdaniem ocenę dowodów, to jest, niezgodną z jego oczekiwaniami, z rzeczywistym naruszeniem prawa. Tymczasem analiza uzasadnień wyroków Sądów obydwu instancji nie wskazuje na to, by ocena dowodów była dokonana z jakimkolwiek naruszeniem prawa, a tym bardziej rażącym i w dodatku mającym istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Sąd Okręgowy wyjątkowo szczegółowo nie tylko omówił same wyjaśnienia R.M., ale i precyzyjnie przedstawił, w jakiej części dał im wiarę, a w jakiej nie dał wiary – i dlaczego tak uczynił (s. 52 - 57 uzasadnienia

wyroku). Wskazał też, że wyjaśnienia współoskarżonego D. W. nie były jedynym dowodem dla przyjęcia, że istniało porozumienie odnoszące się do działalności przestępczej między R. M. a D. W. Tymi dodatkowymi dowodami potwierdzającymi istnienie tej współpracy były również wyjaśnienia J. C., zeznania R. R. oraz odpowiednia dokumentacja. Sąd odwoławczy podkreślił, że wszystkie te dowody zostały ocenione przez Sąd I instancji prawidłowo, który to Sąd wyciągnął z ich analizy trafny wniosek, co do stworzenia określonego mechanizmu przeprowadzanych transakcji handlowych, mającego jednocześnie stwarzać pozory legalności.

Oceniając zasadność sformułowanych w kasacji zarzutów, przede wszystkim należy jednak pamiętać o tym, że ocena dowodu z pomówienia współoskarżonego, o której tak szeroko wywodzi autor kasacji, nie należy do zakresu kompetencji Sądu Najwyższego. Obrońca szczegółowo omawia wprost konkretne zdania pochodzące z wyjaśnień skazanego M. i współskazanego W., próbując przekonać Sąd Najwyższy, by ten uznał wyjaśnienia W. za niewiarygodne. W istocie czyni więc zarzut nieprawidłowego dokonania ustaleń faktycznych przez Sąd I instancji, gdy tymczasem ich badanie nie leży w granicach postępowania kasacyjnego. Sąd Rejonowy w klarowny i rzeczowy sposób przedstawił w pisemnych motywach swego wyroku, przekonujący i zasługujący na aprobatę tok rozumowania. Na tej zaś podstawie poczynił niewadliwe ustalenia faktyczne, wskazał, które fakty uznał za udowodnione i na jakich dowodach oparł się w tej mierze, podał, dlaczego odmówił przypisania waloru wiarygodności dowodom przeciwnym. Na temat prawidłowości ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji wypowiadał się Sąd odwoławczy. Procedowanie przez Sąd odwoławczy było również zgodne z art. 457 § 3 k.p.k., gdyż w uzasadnieniu własnego wyroku podał, czym kierował się wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za trafne albo niezasadne.

W odniesieniu do kolejnego zarzutu kasacji, jakoby Sąd Apelacyjny nie ustosunkował się do autentyczności korespondencji mailowej z kart 6218 – 6327 i 6512 akt sprawy, należy stwierdzić, że istotnie Sąd odwoławczy nie uczynił tego w sposób bezpośredni. Wypada zwrócić uwagę, iż Sąd Okręgowy uznał tę korespondencję – mając na uwadze treść opinii biegłego – za wiarygodną, co

jednak nie było równoznaczne ze stwierdzeniem, że wszystkie informacje w niej zawarte przekazują prawdziwe wiadomości. Przyjął, że niektóre z nich były tworzone dla pozoru. Do tego faktu odnosił się jeden z zarzutów apelacji obrońcy oskarżonego (pkt 2). Sąd Apelacyjny jedynie ogólnikowo wskazał, że dokumentacja prowadzona była rzetelnie, co miało odsunąć jakiekolwiek podejrzenia od skazanego. Odnosząc się do stosownego zarzutu kasacji trzeba stwierdzić, że brak szerszego stanowiska Sądu odwoławczego do wywodów apelacji w omawianym zakresie, w żaden sposób nie może zostać uznany za rażące naruszenie prawa.

Za oczywiście bezzasadny należało także uznać zarzut naruszenia art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 433 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Rzeczywiście obrońca złożył wniosek dowodowy domagając się wystąpienia o międzynarodową pomoc prawną, celem potwierdzenia lub zaprzeczenia roli R.M. w transakcjach handlowych dotyczących spółek O. i V. z podmiotami zagranicznymi (k. 6481 - 6485 i 6540 - 6542). Sąd I instancji na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. uznał (k. 6734), że niezależnie od ustalenia, czy to pozytywnego, czy negatywnego, przez jakie podmioty została nawiązana współpraca ze wskazanymi podmiotami zagranicznymi, dowody te w sposób jednoznaczny nie wykażą powiązań lub ich braku w stosunku do oskarżonego R.M. z podmiotami PCC, O. i V., a to jest przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie. Nadto okoliczności te nie budziły wątpliwości i nie były kwestionowane przez strony. Należy stwierdzić, że błędnie podnosi się w kasacji, iż Sąd Okręgowy „nie przedstawił w tym zakresie rzetelnej argumentacji”. W toku kontroli instancyjnej Sąd Apelacyjny uznał za uzasadnione oddalenie wniosku dowodowego przez Sąd I instancji. Sąd ten przedstawił wyczerpującą argumentację, dlaczego wniosek dowodowy nie mógł być uznany za mający znaczenie dla sprawy. Stwierdził bowiem - *„Sąd Okręgowy na podstawie art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k. oddalił wniosek obrońcy oskarżonego R.M. o dokonanie czynności dowodowych w drodze pomocy prawnej celem potwierdzenia lub zaprzeczenia roli oskarżonego R.M. w transakcjach handlowych spółek „O.” i „V.” z podmiotami zagranicznymi, tj. L. AS i V. z uwagi na to, że dowód ten nie jest przydatny do stwierdzenia powyższej okoliczności, albowiem - niezależnie od ustalenia, przez jakie osoby została nawiązana współpraca ze wskazanymi*

podmiotami zagranicznymi oraz jak wyglądały sprawy logistyczne związane z zamawianiem i ustalaniem odbioru towaru u kontrahentów zagranicznych, dowody te w jednoznaczny sposób nie wykażą powiązań lub ich braku w stosunku do oskarżonego R.M. z podmiotami „P.”, „O.” i „V.”, a to jest przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie, a dowód ten jest nieprzydatny do ustalenia kto był odpowiedzialny za rozliczenia finansowe między tymi podmiotami; - okoliczności wskazane we wniosku nie budzą wątpliwości i nie są kwestionowane przez strony (k. 6734). Stwierdzenie przez oskarżonego D. W., że R.M. był pomysłodawcą stworzenia układu firm celem uniknięcia zapłacenia podatku VAT oraz, że tenże oskarżony zapewniał towar i środki finansowe nie oznacza, że czynności te wykonywał osobiście, a zatem uzyskanie informacji i dokumentów, o których mowa we wniosku dowodowym nie podważałoby wyjaśnień oskarżanego D. W.” (s. 78 - 79 uzasadnienia wyroku).

Podsumowując te rozważania należało uznać, po pierwsze, iż Sąd Okręgowy miał prawo ocenić przedmiotowy wniosek dowodowy jako niemający znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Uczynił to zgodnie z przepisem art. 170 § 1 k.p.k. Z kolei, nie stanowiło rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. uznanie tej decyzji za słuszną przez Sąd odwoławczy. Po drugie, nie można również uznać, by Sąd Apelacyjny jedynie ogólnikowo” odniósł się do tej kwestii. Trzeba wyraźnie stwierdzić, że uzasadnienie tego Sądu było wystarczające, ale także przeprowadzenie wnioskowanego dowodu nie mogło skutkować ekskulpowaniem oskarżonego, co trafnie podniosły Sądy obydwu instancji.

Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności, Sąd Najwyższy oddalił kasację obrońcy skazanego w trybie art. 535 § 3 k.p.k., jako oczywiście bezzasadną. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. i art. 637a k.p.k., obciążając nimi skazanego.